

THỰC TRẠNG QUẢN LÝ THUẾ ĐỐI VỚI HOẠT ĐỘNG THƯƠNG MẠI ĐIỆN TỬ Ở VIỆT NAM

LÊ THỊ KHƯƠNG

Trong những năm gần đây, kinh doanh trực tuyến hay thương mại điện tử (E-Commerce) phát triển mạnh mẽ, tác động lớn đến sự tăng trưởng của nền kinh tế. Đặc biệt, đại dịch COVID-19 bùng phát đã mang lại nhiều biến động và sự tăng trưởng bất phá của thương mại điện tử tại thị trường Việt Nam. Thực tế cho thấy, hoạt động thương mại điện tử rất đa dạng, phạm vi kinh doanh rộng, vì vậy, đặt ra nhiều vấn đề đối với công tác quản lý nhà nước, trong đó có quản lý thuế. Quản lý thuế trong hoạt động thương mại điện tử không chỉ là bài toán khó mà còn là thách thức đặt ra đối với nhiều quốc gia. Trong bối cảnh đó, tăng cường quản lý thuế đối với hoạt động thương mại điện tử ở Việt Nam là cần thiết.

Từ khoá: Thương mại điện tử, quản lý thuế, doanh thu thương mại điện tử

THE CURRENT STATUS OF TAX MANAGEMENT OF E-COMMERCIAL ACTIVITIES IN VIETNAM

Le Thi Khuong

In recent years, the form of online business or e-commerce has developed strongly, significantly impacting economic growth. Particularly, the COVID-19 pandemic has brought many changes and explosive growth in e-commerce in the Vietnamese market. The reality shows that e-commerce activities are very diverse and have a broad scope, raising many issues for state management, including tax administration. Managing taxes in e-commerce is not only a difficult problem but also a challenge for many countries. In this context, strengthening tax management for e-commerce activities in Vietnam is necessary.

Keywords: E-commerce, tax management, e-commercial revenue

Ngày nhận bài: 3/5/2024

Ngày hoàn thiện biên tập: 17/6/2024

Ngày duyệt đăng: 27/6/2024

Tổng quan về hoạt động thương mại điện tử tại Việt Nam

Những năm gần đây, Việt Nam luôn được xếp vào một trong những nước có thị trường thương mại điện tử (TMĐT) phát triển nhanh nhất toàn cầu. Theo báo cáo TMĐT Việt Nam năm 2023 do Cục TMĐT và Kinh tế số công bố, TMĐT Việt Nam trong những năm qua ghi nhận sự tăng trưởng mạnh mẽ.

Nếu như năm 2018, doanh thu TMĐT từ doanh nghiệp với khách hàng (B2C) Việt Nam mới chỉ đạt

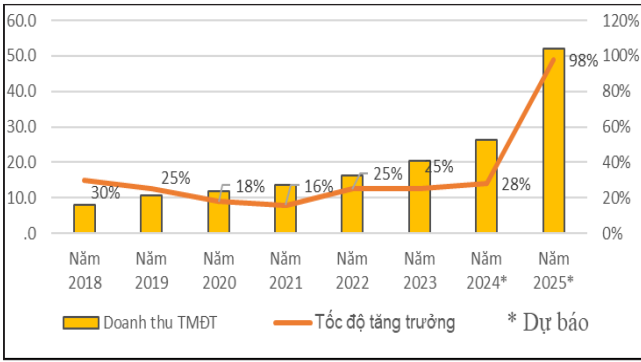
khoảng 8 tỷ USD, thì đến năm 2019, đã vượt mốc 10 tỷ USD (đạt 10,8 tỷ USD). Doanh thu tiếp tục tăng lên 11,8 tỷ USD vào năm 2020 và 16,4 tỷ USD năm 2022. Đến năm 2023, con số này đã đạt 20,5 tỷ USD, dự kiến sẽ đạt 52 tỷ USD vào năm 2025. Trong thời gian tới, TMĐT B2C sẽ là thế mạnh của Việt Nam.

Theo báo cáo toàn cảnh thị trường sàn bán lẻ trực tuyến năm 2023 của Metric (nền tảng số liệu E-commerce), có 2,2 tỷ đơn vị sản phẩm được giao thành công trên 5 sàn TMĐT lớn nhất tại Việt Nam (gồm Shopee, Lazada, Tiki, Sendo, Tiktok Shop), tăng 52,3% so với năm 2022. Đây là mức tăng trưởng mạnh nhất trong 3 năm trở lại đây.

Theo báo cáo e-Conomy SEA 2022 của Google, Temasek, Bain và Company dự báo doanh thu và sản lượng bán ra trên các sàn bán lẻ trực tuyến B2C Việt Nam tiếp tục tăng mạnh trong năm 2024, có thể đạt 650 ngàn tỷ đồng. Trong đó, 5 sàn TMĐT hàng đầu Việt Nam có thể đạt hơn 310 ngàn tỷ đồng vào năm 2024, tăng trưởng 35% so với năm 2023. Ngoài ra, lĩnh vực TMĐT tại Việt Nam còn có sự tham gia của nhiều doanh nghiệp, tập đoàn lớn trên thế giới. Người tiêu dùng nội địa có thể đặt hàng trên Taobao, Alibaba, Amazon và nhận hàng hóa tại Việt Nam qua các trung gian đặt hàng. Bên cạnh đó, có nhiều mô hình kinh doanh mới như cung cấp các dịch vụ kết nối vận tải (Uber, Grab, Be...), đặt phòng trực tuyến khách sạn Agoda, Traveloka, Booking, hoặc các dịch vụ thuê phòng theo mô hình kinh tế chia sẻ như Airbnb. Hiện nay, các giao dịch TMĐT ở Việt Nam được thực hiện chủ yếu dưới hình thức công ty với người tiêu dùng (B2C) và giữa doanh nghiệp và

HÌNH 1: DOANH THU THƯƠNG MẠI ĐIỆN TỬ B2C TẠI VIỆT NAM (tỷ USD)

Nguồn: Báo cáo của Cục Thương mại điện tử và Kinh tế số, Bộ Công Thương

doanh nghiệp (B2B). Tỷ trọng doanh thu TMĐT B2C chiếm khoảng 7,8 - 8% so với tổng mức bán lẻ hàng hóa và doanh thu dịch vụ tiêu dùng cả nước. Cụ thể, năm 2023, doanh thu B2C trên các sàn TMĐT đăng ký tại Việt Nam đạt 498,9 ngàn tỷ đồng, trong đó 5 sàn TMĐT (Shopee, Lazada, Tiki, Sendo, Tiktok Shop) đạt 232,2 ngàn tỷ đồng, chiếm tỷ lệ 47%.

Các số liệu thống kê cũng cho thấy, qua 6 năm phát triển của thị trường TMĐT tại Việt Nam, những ngành hàng đứng đầu về doanh thu cũng như sản lượng bán là Làm đẹp, Thời trang nữ, Nhà cửa – Đời sống và Điện gia dụng. Đây là những ngành hàng chiếm ưu thế lớn với tốc độ tiêu dùng nhanh, khả năng lưu kho, vận chuyển dễ dàng. Vì vậy, đây cũng là những ngành hàng có tính cạnh tranh cao nhất trên thị trường bán hàng trực tuyến.

Lợi thế nổi bật của TMĐT Việt Nam là có tỷ lệ thâm nhập internet cao. Cụ thể, vào đầu năm 2024, Việt Nam ghi nhận có 78.44 triệu người dùng internet, với tỷ lệ thâm nhập internet đạt 79,1% và lượng dân số trẻ am hiểu kỹ thuật số, gồm thế hệ Millennial (sinh giữa năm 1981 và 1996) và thế hệ Z (sinh giữa năm 1997 và 2010). Tính đến tháng 2/2024, số thuê bao sử dụng điện thoại thông minh đạt 100,7 triệu thuê bao tăng 1,2% so với cùng kỳ (99,5 triệu thuê bao) cùng với đó là Internet giá rẻ đã thúc đẩy nhanh chóng sự phát triển của TMĐT và thanh toán kỹ thuật số ở Việt Nam.

Thị trường TMĐT tại Việt Nam cũng đã hình thành các hệ thống cung ứng dịch vụ cho thị trường bao gồm: Dịch vụ nền tảng công nghệ hỗ trợ giao dịch TMĐT, hệ thống thanh toán trực tuyến an toàn, các dịch vụ marketing, truyền thông tiếp thị trực tuyến, dịch vụ chuyển phát... Sự kết nối và chia sẻ của các hệ thống cung ứng dịch vụ này ngày càng giúp tối ưu quy trình liên kết giữa nhà sản xuất với người tiêu dùng. Điều này là nền tảng để TMĐT có thể tiếp tục phát triển trong thời gian tới.

Thực trạng quản lý thuế đối với hoạt động thương mại điện tử tại Việt Nam

Cơ sở pháp lý về quản lý thuế đối với hoạt động thương mại điện tử

Trong những năm qua, các quy định pháp luật về thuế của Việt Nam đã được kiện toàn và có tính bao quát, điều chỉnh đối với hoạt động TMĐT ngay từ khi mới ra đời, đảm bảo cơ sở pháp lý cho việc thu thuế. Chính sách thuế đối với TMĐT của Việt Nam hiện nay bao gồm: thuế giá trị gia tăng (GTGT), thuế thu nhập doanh nghiệp (TNDN) và thuế thu nhập cá nhân (TNCN). Cụ thể:

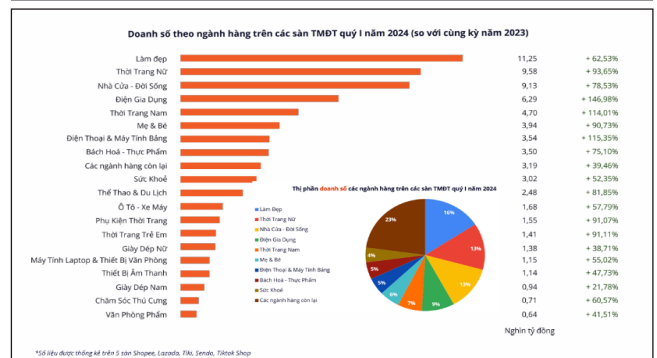
+ Thuế GTGT: Theo quy định tại Điều 2 và Điều 3 Luật thuế GTGT năm 1997; Điều 3 và Điều 4 Luật thuế GTGT năm 2008 (đã được sửa đổi, bổ sung vào các năm 2014, 2015 và 2016) và các văn bản hướng dẫn thì các hàng hóa, dịch vụ sử dụng cho sản xuất, kinh doanh và tiêu dùng tại Việt Nam là đối tượng chịu thuế GTGT; Tổ chức, cá nhân sản xuất, kinh doanh hàng hóa, dịch vụ chịu thuế và tổ chức, cá nhân khác nhập khẩu hàng hóa chịu thuế (gọi chung là người nhập khẩu) là đối tượng nộp thuế GTGT.

+ Thuế TNDN: Tại Điều 2 và Điều 3 các Luật Thuế TNDN năm 2003, Luật Thuế TNDN năm 2008 đã quy định rõ tổ chức, cá nhân sản xuất, kinh doanh hàng hóa, dịch vụ có thu nhập đều phải nộp thuế TNDN.

+ Thuế TNCN: Theo quy định tại Điều 2 và Điều 3 Luật Thuế TNCN năm 2007 (được sửa đổi, bổ sung các năm 2012 và 2014), đối tượng nộp thuế TNCN là cá nhân cư trú có thu nhập thuộc diện chịu thuế quy định phát sinh trong và ngoài lãnh thổ Việt Nam và cá nhân không cư trú có thu nhập thuộc diện chịu thuế phát sinh trong lãnh thổ Việt Nam.

+ Các chủ thể nước ngoài kinh doanh trên lãnh thổ Việt Nam: Hiện nay, Luật Quản lý thuế số 38/2019/QH14 đã bổ sung những quy định

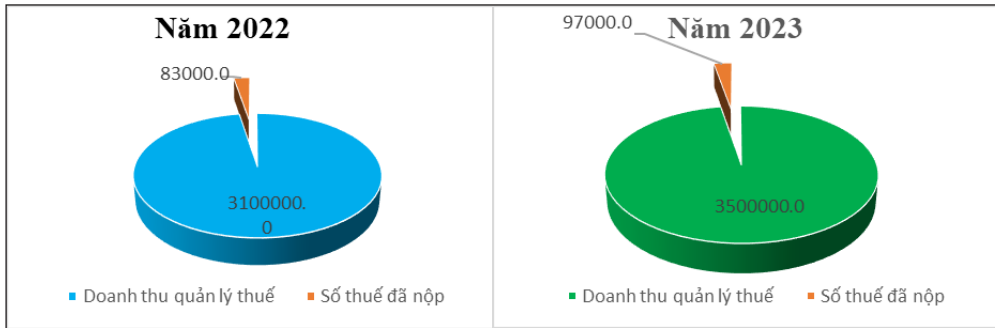
HÌNH 2: DOANH SỐ THEO NGÀNH HÀNG TRÊN CÁC SÀN THƯƠNG MẠI ĐIỆN TỬ QUÝ I/2024

Nguồn: Báo cáo của Cục Thương mại điện tử và Kinh tế số, Bộ Công Thương

HÌNH 3: SỐ LIỆU QUẢN LÝ THUẾ NĂM 2022 VÀ NĂM 2023 (tỷ đồng)

Nguồn: Tổng cục Thuế

liên quan đến quản lý thuế đối với hoạt động TMĐT.

Luật Quản lý thuế đã quy định rõ, đối với hoạt động kinh doanh TMĐT dựa trên nền tảng số và các dịch vụ khác được thực hiện bởi nhà cung cấp ở nước ngoài không có cơ sở thường trú tại Việt Nam thì nhà cung cấp ở nước ngoài có nghĩa vụ trực tiếp hoặc ủy quyền thực hiện đăng ký thuế, khai thuế, nộp thuế tại Việt Nam theo quy định của Bộ trưởng Bộ Tài chính. Đây là nội dung hoàn toàn mới và lần đầu tiên được quy định trong pháp luật quản lý thuế.

Nhằm quản lý chặt chẽ hơn về nguồn thu NSNN từ lĩnh vực TMĐT, ngày 25/9/2021, Chính phủ ban hành Nghị định số 85/2021/NĐ-CP quy định thương nhân, tổ chức cung cấp dịch vụ sàn giao dịch TMĐT có trách nhiệm chỉ định đầu mối tiếp nhận yêu cầu và cung cấp thông tin trực tuyến cho cơ quan quản lý nhà nước về các đối tượng có dấu hiệu vi phạm pháp luật. Đầu mối này sẽ cung cấp thông tin trong vòng 24 giờ kể từ thời điểm tiếp nhận yêu cầu để kịp thời phục vụ công tác thanh tra, kiểm tra, xử lý vi phạm và giải quyết khiếu nại, tố cáo.

Thực trạng quản lý thuế đối với hoạt động thương mại điện tử

Thị trường TMĐT ngày càng được mở rộng và với sự đa dạng về mô hình hoạt động, nhiều đối tượng tham gia, với sự tăng trưởng được đánh giá là nhanh nhất trong khu vực Đông Nam Á. Trước bối cảnh đó, ngành Thuế đã tiếp cận hoạt động TMĐT theo các nền tảng có hoạt động TMĐT để áp dụng các biện pháp quản lý thuế phù hợp bao gồm 8 nhóm nền tảng: sàn giao dịch TMĐT; website/ ứng dụng TMĐT; nền tảng mạng xã hội; nền tảng giao thông, vận tải, giao nhận; nền tảng đại lý; nền tảng thuê bao; nền tảng quảng cáo; nền tảng kho ứng dụng.

Nhờ đó, các tổ chức tại Việt Nam ký hợp đồng

quảng cáo trên mạng với tổ chức nước ngoài đã thực hiện khai thuế thay, nộp thuế thay cho các tổ chức nước ngoài cung cấp dịch vụ trên nền tảng số. Một số cá nhân có thu nhập lớn từ việc cung cấp sản phẩm nội dung số (game online, video, music, clip...) cho các nền tảng Youtube,

Apple, Google... đã tự giác kê khai, nộp thuế theo quy định của pháp luật. Số liệu của Tổng cục Thuế cho thấy, số thuế thu các hoạt động TMĐT xuyên biên giới đã tăng dần theo từng năm. Cụ thể, năm 2018 số thu thuế từ hoạt động TMĐT xuyên biên giới đạt 770 tỷ đồng; năm 2019 đạt 1.168 tỷ đồng; năm 2020 đạt 1.143 tỷ đồng, năm 2021 đạt 1.591 tỷ đồng.

Đặc biệt, năm 2022, ngành Thuế đã triển khai hóa đơn điện tử toàn quốc từ ngày 1/7/2022; ra mắt cổng thông tin điện tử thu thuế sàn TMĐT xuyên biên giới, Cổng thông tin điện tử dành cho nhà cung cấp nước ngoài (Etaxvn.gdt.gov.vn) và ứng dụng eTax Mobile để thực hiện việc đăng ký, kê khai và nộp thuế cũng như có thể tra cứu thông tin, tìm hiểu về hệ thống chính sách pháp luật thuế và các chính sách pháp luật liên quan về lĩnh vực hoạt động TMĐT tại Việt Nam.

Đến đầu năm 2024, nếu tính trên số lượng mã số thuế không bao gồm người phụ thuộc và các mã số thuế không có nghĩa vụ thuế hoặc không có thông tin giấy tờ (CMND, CCCD) thì đã hoàn thành trên 90% việc rà soát, đồng bộ cơ sở dữ liệu của Bộ Công an với cơ sở dữ liệu về mã số thuế để triển khai việc chuyển đổi sử dụng CCCD làm mã số thuế theo quy định.

Tổng cục Thuế đã hoàn thành việc tích hợp sử dụng tài khoản định danh điện tử (VneID) với các nền tảng quản lý thuế của cơ quan thuế. Đến nay có trên 663 nghìn lượt kết nối, tổng số công dân truy cập là hơn 400 nghìn lượt.

Ngày 15/12/2022, Tổng cục Thuế đã chính thức vận hành Cổng thông tin TMĐT để tiếp nhận thông tin về tổ chức, cá nhân kinh doanh trên sàn từ các sàn giao dịch TMĐT đáp ứng quy định mới tại Nghị định số 91/2022/NĐ-CP ngày 30/10/2022. Cổng thông tin TMĐT đã tạo điều kiện thuận lợi cho sàn trong việc cung cấp thông tin, dữ liệu lớn theo hình thức điện tử thay cho hình thức thủ công trước đây (bản giấy, file

excel, email,...). Sau 04 kỳ cung cấp thông tin, Cổng thông tin TMĐT đã ghi nhận 357 sàn giao dịch TMĐT thực hiện việc cung cấp thông tin. Theo thông tin sàn TMĐT cung cấp thì số lượng tổ chức, cá nhân tham gia kinh doanh trên sàn là hơn 191 nghìn với tổng giá trị giao dịch là gần 59 nghìn tỷ đồng.

Theo thống kê, năm 2022, doanh thu quản lý thuế từ các tổ chức, cá nhân có hoạt động kinh doanh TMĐT là 3,1 triệu tỷ đồng (tương đương 130,57 tỷ USD), với số thuế đã nộp là 83 nghìn tỷ đồng. Năm 2023, doanh thu quản lý thuế là 3,5 triệu tỷ đồng (tương đương 146,28 tỷ USD), số thuế đã nộp là 97 nghìn tỷ đồng.

Kết quả thu NSNN đối với lĩnh vực TMĐT chưa lớn so với tiềm năng nhưng đã góp phần tăng thu hàng nghìn tỷ đồng cho NSNN hằng năm. Tuy nhiên hiện nay, số thuế thu từ lĩnh vực này đang ở mức khá khiêm tốn chưa tương xứng với doanh thu khủng của các nền tảng kinh doanh trong nước và xuyên biên giới ở Việt Nam. Việc này có thể gây ra thất thoát cho NSNN.

Giải pháp tăng cường quản lý thuế đối với hoạt động thương mại điện tử

Trong thời gian tới, việc hoàn thiện cơ sở pháp lý quản lý thuế đối với hoạt động TMĐT sẽ được tiếp tục hoàn thiện theo hướng đảm bảo nguyên tắc công bằng giữa loại hình kinh doanh truyền thống và kinh doanh TMĐT, đảm bảo thu đúng, thu đủ, thu kịp thời cho NSNN. Tổng cục Thuế cho biết sẽ tiếp tục phối hợp với các bộ, ngành chức năng liên quan triển khai một số giải pháp trọng tâm nhằm tăng cường quản lý thuế đối với hoạt động TMĐT

Một là, tiếp tục hoàn thiện cơ sở pháp lý phục vụ công tác quản lý thuế đối với hoạt động TMĐT.

+ Hoàn thiện quy định pháp luật về thuế để tăng cường trách nhiệm của các nền tảng số, các sàn giao dịch TMĐT trong việc kê khai, nộp thuế cho các thương nhân hoạt động trên các nền tảng này (kê khai đầy đủ và chính xác thông tin của thương nhân).

+ Xác định rõ giới hạn trách nhiệm bảo mật thông tin của các tổ chức, cá nhân có liên quan để vừa đảm bảo chống thất thu thuế, vừa đảm bảo lợi ích hợp pháp của các cá nhân kinh doanh TMĐT.

+ Nghiên cứu, rà soát, sửa đổi các quy định vướng mắc về Luật thuế TNCN, TNDN, GTGT và các văn bản hướng dẫn Luật Quản lý thuế (như ngưỡng chịu thuế GTGT đối với hộ kinh doanh, ngưỡng chịu thuế đối với hàng hóa nhập khẩu có giá trị thấp...).

Hai là, đẩy mạnh phát triển ứng dụng công nghệ

thông tin trong quản lý thuế TMĐT.

- Tiếp tục hiện đại hóa công tác quản lý thuế; nâng cấp hạ tầng công nghệ thông tin để kết nối, lưu trữ thông tin để hỗ trợ, kết nối với người nộp thuế (nhà cung cấp nước ngoài, sàn TMĐT...) theo hình thức điện tử trực tiếp tại Cổng thông tin điện tử của Tổng cục Thuế.

- Xây dựng cơ sở dữ liệu để quản lý rủi ro đối với TMĐT; áp dụng trí tuệ nhân tạo (AI) để xử lý dữ liệu, đưa ra các cảnh báo đối với trường hợp vượt ngưỡng rủi ro và đề xuất các biện pháp quản lý thuế theo rủi ro đối với hoạt động TMĐT (kết hợp cơ sở dữ liệu từ hóa đơn điện tử, TMĐT).

Ba là, tăng cường trách nhiệm phối hợp của các cơ quan quản lý.

Các bộ, ngành, Tổng cục Thuế sẽ tiếp tục đẩy mạnh công tác phối hợp, kết nối, chia sẻ thông tin giữa các bộ ngành trong khuôn khổ triển khai Chỉ thị số 18/CT-TTg ngày 30/5/2023 của Thủ tướng Chính phủ về đẩy mạnh kết nối, chia sẻ dữ liệu để phục vụ phát triển TMĐT, chống thất thu thuế, bảo đảm an ninh tiền tệ nhằm tăng cường công tác quản lý nhà nước đối với hoạt động TMĐT nói chung, công tác quản lý thuế nói riêng.

Bốn là, tăng cường công tác tuyên truyền, hỗ trợ người nộp thuế và hiện đại hóa công tác quản lý thuế.

Tổng cục Thuế (Bộ Tài chính) tiếp tục triển khai các chương trình tuyên truyền, hỗ trợ người nộp thuế đã phát huy hiệu quả trong thời gian qua như tuyên truyền trên các phương tiện thông tin đại chúng, tổ chức đối thoại trực tiếp với người nộp thuế, tổ chức đường dây nóng 24/7, thực hiện truyền thông qua các đại sứ quán, hiệp hội doanh nghiệp nước ngoài tại Việt Nam và các đơn vị tư vấn thuế lớn...

Để hiện đại hóa công tác quản lý thuế, ngành Thuế tiếp tục triển khai hiện đại hóa công tác quản lý thu, nộp thuế đặc biệt đối với nhóm người nộp thuế là hộ kinh doanh, cá nhân kinh doanh theo hướng tạo điều kiện thuận lợi tối đa trong việc thực hiện nghĩa vụ khai thuế, nộp thuế theo hình thức điện tử.

Tài liệu tham khảo:

1. Báo cáo của Cục Thương mại điện tử và Kinh tế số qua các năm từ 2018 đến 2023;
2. Báo cáo của Tổng cục Thuế qua các năm từ 2018 đến 2023.
3. Sách trắng Thương mại điện tử Việt Nam năm 2022, Cục Thương mại điện tử và Kinh tế số, năm 2022.

Thông tin tác giả:

ThS. Lê Thị Khương

Trưởng Cao đẳng Kinh tế - Kế hoạch Đà Nẵng

Email: lekhuong1406@gmail.com